

Aneta Marek

Akademia Pomorska
Słupsk
kornika@wp.pl

ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE I RUCH TURYSTYCZNY W REJONIE MONT BLANC

THE TOURIST DEVELOPMENT AND TOURIST TRAFFIC IN THE MONT BLANC AREA

Zarys treści: Masyw Mont Blanc jest najwyżej położonym rejonem górskim w Europie. W jego skład wchodzi kilka szczytów przekraczających 4000 m n.p.m. Sam wierzchołek Mont Blanc, osiągający wysokość 4807 m n.p.m., należy do tzw. Korony Ziemi, czyli najwyższych szczytów kontynentów. Szczyt i otaczający go teren należą do rejonów silnie uczęszczanych przez turystów i alpinistów. Ze względu na wysokość, zmienne warunki atmosferyczne i zróżnicowany stopień trudności dróg wspinaczkowych masyw stanowi rejon doświadczalny dla alpinistów wszystkich krajów europejskich przed dalszymi wyprawami w góry wysokie. Turyści wybierają mniej ekstremalne formy turystyki: narciarstwo, skitouring, turystykę pieszą. Celem artykułu jest zaprezentowanie zagospodarowania turystycznego w masywie Mont Blanc oraz omówienie ruchu turystycznego, jaki kształtował się tam w latach 2000 i 2006.

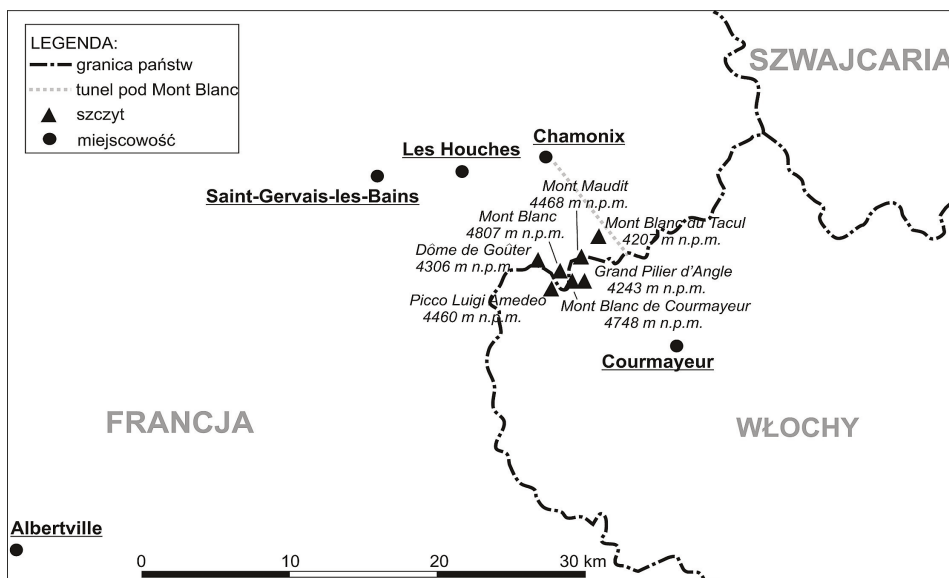
Słowa kluczowe: Alpy, Mont Blanc, turystyka, ruch turystyczny, zagospodarowanie turystyczne

Key words: Alps, Mont Blanc, tourism, tourist traffic, tourist development

Wstęp

Masyw Mont Blanc (wł. *Monte Bianco*) położony jest w Alpach Zachodnich, na granicy włosko-francuskiej. Najbardziej znanymi miejscowościami położonymi u podnóża góry są: francuskie Chamonix, Les Houches, Saint-Gervais-les-Bains, Albertville, a także włoska Courmayeur. W skład masywu wchodzi kilka wierzchołków, m.in. najwyższy Mont Blanc (4807 m n.p.m.), Mont Blanc de Courmayeur (4748 m n.p.m.), Mont Maudit (4468 m n.p.m.), Picco Luigi Amedeo (4460 m n.p.m.), Dôme du Goûter (4306 m n.p.m.), Mont Blanc du Tacul (4207 m n.p.m.), Grand Pilier d'Angle

(4243 m n.p.m.) oraz wiele innych, o wysokości przekraczającej 4000 m n.p.m. (ryc. 1). Główny wierzchołek znajduje się na terytorium Francji w regionie Haute-Savoie. Granica francusko-włoska przebiega przez pobliski, boczny wierzchołek Mont Blanc de Courmayeur (wł. *Monte Bianco di Courmayeur*) o wysokości 4748 m n.p.m. Mont Blanc, jako najwyższy szczyt w Europie, zaliczany jest do Korony Ziemi¹, co potęguje ruch turystyczno-alpinistyczny.

Ryc. 1. Ważniejsze szczyty w masywie Mont Blanc (opracowanie Iwona Pasamonik)
Fig.1. The major peaks in the Mont Blanc massif

W niniejszym artykule wykorzystano fragmenty wywiadów, które autorka przeprowadziła z pracownikami Office de Haute Montagne i Peloton de Gendarmerie de Haute Montagne w Chamonix w 2007 r. Cennym materiałem okazały się informacje, uzyskane od polskich alpinistów i turystów podczas pobytu w rejonie Mont Blanc, o własnym doświadczeniu górskim i panujących zagrożeniach. W artykule uwzględniono również dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z noclegów w wybranych schroniskach górskich pochodzące z Club Alpin Français, Association de Chamonix.

Dostępność masywu Mont Blanc

Miejscowości położone u podnóża masywu Mont Blanc od strony północnej połączone są drogą krajową nr 205. Jest ona arterią łączącą masyw Mont Blanc i zarazem najpopularniejszą miejscowość Chamonix z autostradą zwaną Autostradą Tytanów

¹ Korona Ziemi – siedem najwyższych szczytów wszystkich kontynentów.

lub Autostradą Białą. Wybudowano ją na odcinku Mâcon–St-Gervais-les-Bains o długości ponad 200 km. Chamonix połączone jest również ze Szwajcarią drogą nr 1506 poprzez przejście graniczne Vallorcine, natomiast z włoską miejscowością Courmayeur poprzez drogowy tunel Tunnel de Mont Blanc o długości 11,6 km, który wybudowano w 1965 r. Innym środkiem transportu, dobrze rozwiniętym u podnóża masywu Mont Blanc, jest kolej. Miejscowość Chamonix obsługiwana jest przez kolej wąskotorową na linii St Gervais–Vallorcine, doprowadzoną w 1901 r. do Chamonix, a siedem lat później przedłużoną do Vallorcine. Następnie, od Vallorcine, linia kolejowa biegnie dalej do szwajcarskiej miejscowości Martigny. Pociąg kursujący na odcinku Vallorcine–Martigny określany jest mianem Mont Blanc Express.

Na szczyt Mont Blanc prowadzi z francuskich i włoskich miejscowości kilka tras o zróżnicowanym stopniu trudności. Od strony francuskiej szczyt osiągnąć można najpopularniejszym szlakiem, tzw. drogą klasyczną prowadzącą przez schroniska Tête Rousse (3167 m n.p.m.) i Refuge du Goûter (3835 m n.p.m.). Podejście do Refuge du Goûter przez Grand Couloir (Wielki Kuluar) jest zagrożone spadającymi kamieniami i blokami skalnymi. Zaleca się, aby przejście tego odcinka odbywało się w nocy lub wczesnych godzinach porannych. Górny, śnieżny odcinek grani jest eksponowany. Na wysokości 4362 m n.p.m. znajduje się schron Vallot, pełniący funkcję awaryjnego noclegu podczas załamania pogody. Druga trasa prowadzi od Aiguille du Midi, przez wypłaszczenie Col du Midi (będące częstym, ale niedozwolonym miejscem biwakowania), a następnie przez śnieżne zbocza Mont Blanc du Tacul i Mont Maudit. W pobliżu Aiguille du Midi znajduje się schronisko Cosmiques oraz schron noclegowy. Kolejna trasa wiedzie na szczyt przez Grands Mulets. Przejście to, prowadzące po lodowcu, stanowi jedno z najbezpieczniejszych zejść podczas załamania pogody. Zimą trasa jest względnie bezpieczna, natomiast latem niezalecana ze względu na szczeliny lodowe i zagrożenie spadającymi serakami. Droga prowadzi do przełęczy Col du Dôme, a następnie granią Goûter wyprowadza na szczyt. Na tej drodze, na wysokości 3051 m n.p.m., znajduje się schronisko Grands Mulets. Wybudowane zostało na wysokiej skale, a trasa, która do niego wiedzie, wyposażona jest na odcinku 20 m w łańcuchy. Z południowo-zachodniej części masywu Mont Blanc, z francuskiej miejscowości Contamines-Montjoie, dotrzeć można na szczyt drogą Trawers Miage–Bionnassay, która cechuje się dużym stopniem trudności i długości oraz ekspozycją. Przy szlaku znajdują się trzy schroniska: Tré-la-Tête (1970 m n.p.m.), Les Conscrets (2508 m n.p.m.) i Durier (3358 m n.p.m.).

Od strony włoskiej z miejscowości Courmayeur na najwyższy szczyt Europy można dotrzeć włoską drogą normalną (zwaną także Aiguilles Grises), która w powszechnym użyciu nosi nazwę papieskiej, dla upamiętnienia pierwszego przejścia nią w 1890 r. Achille Rattiego – późniejszego papieża Piusa XI (Babicz, Tkaczyk 2002). Przy podejściu znajduje się schronisko Gonella, położone na wysokości 3071 m n.p.m. Kolejne drogi wspinaczkowe, które biegną od strony południowej, to grań Innominaty i Ostroga Tournette. Obie charakteryzują się dużym stopniem trudności i bardzo eksponowanym przebiegiem. Przy drodze Ostroga Tournette, na wysokości 3371 m n.p.m., znajduje się schronisko Quintino Sella, a przy Innominata alpinisci mogą skorzystać z noclegu w schronisku Monzino (2590 m n.p.m.) lub w schronie Eccles (4041 m n.p.m.).

Zagospodarowanie turystyczne masywu Mont Blanc

Dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna w omawianym rejonie sprzyja turystyce górskiej, w tym alpinizmowi, trekkingowi, narciarstwu, skialpinizmowi, a także turystyce rowerowej, paralotniarstwu itp. Dużą popularność omawiany rejon zawdzięcza licznym kolejom linowym i zębatym, które umożliwiają turystom przedostanie się w dość krótkim czasie z dolin w wyższe partie masywu Mont Blanc (tab. 1).

Tabela 1

Charakterystyka kolei górskich w rejonie francuskiej części Mont Blanc (www.chamonix.com/lifts,88,en.html z dnia 20.04.2015)

Table 1

The characteristics of funicular and cable railways in the French part of Mont Blanc

Nazwa kolei	Stacje	Wysokość dolnej i górnej stacji w m n.p.m.
Les Houches	Les Houches–Le Prarion	1010 - 1853
	Les Houches–Bellevue	1010 - 1786
Tramway de Mont Blanc	Le Fayet–Col de Voza	584 - 1653
	Col de Voza–Bellevue	1653 - 1794
	Bellevue–Nid d’Aigle	1794 - 2372
Aiguille du Midi	Chamonix–Plan de l’Aiguille	1030 - 2310
	Plan de l’Aiguille–Aiguille du Midi	2310 - 3842
	Panoramique Mont Blanc (Aiguille du Midi–Pointe Helbronner)	3842 - 3462
Montenvers	Chamonix–Montenvers	1030 - 1913
	Montenvers–Mer de Glace	1913 - 1609
Brévent	Chamonix–Planpraz	1100 - 2000
	Planpraz–Brévent	2000 - 2525
	Cornu	1830 - 1410
	Liaison Brévent–Flégère	1700 - 1800
Flégère	Les Praz–Flégère	1030 - 1877
	Flégère–Index	1877 - 2385
	Liaison Brévent–Flégère	1700 - 1800
Grands Montets	Argentière–Lognan	1235 - 1975
	Lognan–Grands Montets	1975 - 3300
	Lognan–Bochard	1975 - 2765
	Argentière–Plan Joran	1235 - 1925
	Lognan–La Herse	1975 - 2595
The Bossons	Les Bossons–Glacier des Bossons	1050 - 1410
Balme–Tour–Vallorcine	Tour–Charamillon	1453 - 1856
	Charamillon–Autannes	1856 - 2270
	Vallorcine–Tête de Balme	1260 - 1997

Jednym z ważniejszych środków transportu w masywie Mont Blanc jest uruchomiona w 1955 r. kolej linowa na Aiguille du Midi. Na wysokości 1035 m n.p.m. w Chamonix kolejka rozpoczyna pierwszy etap, by dotrzeć do Plan de l'Aiguille, położonego na wysokości 2309 m n.p.m. Drugi odcinek kolei dociera do wysokości 3802 m n.p.m. Warto zaznaczyć, że trasę tę kolej pokonuje bez udziału podpór. Na górnej stacji znajdują się: sklep z pamiątkami, poczta, kawiarnia oraz toalety. Turyści mają również możliwość wjazdu na iglicę, na której wybudowano taras widokowy. Można się tam dostać 40-metrową windą, wybudowaną wewnątrz górotworu. Kolej linowa na Aiguille du Midi jest jedną z najdłuższych na świecie. Pokonuje różnicę wysokości 3800 m między dolną i górną stacją. Dzięki skomunikowaniu kolei linowych od stron francuskiej i włoskiej na Pointe Helbronner (3462 m n.p.m.), prowadzącej z Doliny Aosty, można przejechać cały masyw Mont Blanc (Mackiewicz 2014). Ważną funkcję komunikacyjną spełnia kolej zębata z Le Fayet (584 m n.p.m.) do Nid d'Aigle (2372 m n.p.m.), która pokonuje różnicę 1800 m wysokości (ryc. 2). Jest ona najczęściej wykorzystywana przez alpinistów podążających drogą normalną na wierzchołek Mont Blanc.

Ryc. 2. Tramwaj kursujący między Le Fayet a Nid d'Aigle (fot. autor)
Fig 2. The tram operating Le Fayet – Nid d'Aigle route (photo by author)

Od strony południowej już w latach pięćdziesiątych XX w. zbudowano kolej, która połączyła włoską miejscowość Courmayeur z rejonem Aiguille du Midi. Jej pierwszy etap biegnie z La Palud (1370 m n.p.m.), przez Pavillon (2178 m n.p.m.), schronisko Torino (3320 m n.p.m.), do Pointe Helbronner (3462 m n.p.m.), a następnie koleją „Panoramique Mont-Blanc” można dostać się na Aiguille du Midi. W latach 2011-2015 kolej

włoską poddano modernizacji. Stacja początkowa znajduje się w Pontal d'Entrèves (1300 m n.p.m.), środkowa Pavillon du Mont Fréty (2173 m n.p.m.) i końcowa w Pointe Helbronner (3462 m n.p.m.). Została ona uruchomiona 30 maja 2015 r. jako „SkyWay Monte Bianco” i ze względu na nowy, futurystyczny kształt szklanej kabiny obracającej się o 360° oraz każdej z trzech stacji określono ją mianem „ósmego cudu świata”.

Ważnym elementem zagospodarowania turystycznego jest baza noclegowa. W masywie Mont Blanc istnieje kilkanaście obiektów noclegowych, należących do prywatnych gestorów oraz Francuskiego Klubu Alpejskiego (Club Alpin Français). Są one zróżnicowane pod względem standardu, wyposażenia, wielkości oraz ceny. Średnia cena noclegu w schronisku górskim w masywie Mont Blanc wynosi 20 euro. Wykaz schronisk górskich oraz schronów na tym terenie przedstawia tabela 2.

Tabela 2

Podstawowe informacje o schroniskach w masywie Mont Blanc (www.lesrefugesdumassifdu-montblanc.fr, www.massif-mont-blanc.com/refuges/ z dnia 10 września 2015)

Table 2

The basic information about the shelters in the Mont Blanc massif

Schroniska i schrony	Położenie m n.p.m.	Liczba miejsc	Cena od osoby w euro
Du Plan de l'Aiguille	2307	60	22,00
Des Cosmiques	3613	130	42,00
Durier	3358	20	-
De la Charpoua	2841	12	-
Albert 1er	2706	150	30,50
D'Argentière	2771	150	30,80
Du Couvercle	2687	120	26,20
Envers des Aiguilles	2523	55	25,50
De Leschaux	2431	22	25,50
Du Requin	2516	60	24,80
Du Goûter	3800	100	55,00
Des Grands Mulets	3051	68	25,50
De Tête Rousse	3167	72	-
Des Conscrits	2580	84	30,00
De Tré la Tête	1970	85	44,00
Nid d'Aigle	2482	20	16,90
Du Plan Glacier	2730	23	20,00
Robert Blanc	2750	45	13,15
Vallot	4362	12	gratis
Le refuge des Périades	3450	3	gratis
Simond	3613	10	gratis
Monzino	2590	60	20,00
Torino	3371	190	25,00
Gonella	3071	42	26,00
Quintino Sella	3396	12	-
Eccles	3852	10	gratis

Poza schroniskami górskimi popularne są także schrony górskie, służące jako awaryjne miejsce noclegu w razie załamania pogody. Udostępniane są bezpłatnie w rejonach o największej aktywności alpinistów (ryc. 3), jak na przykład w pobliżu schroniska Cosmique oraz Vallot.

Ryc. 3. Schronisko górskie Cosmique (po lewej) i schron alpinistyczny w masywie Mont Blanc (fot. autor)

Fig. 3. The mountain shelter Cosmique (left) and emergency mountaineering shelter in the Mont Blanc massif (photo by author)

Ruch turystyczny w masywie Mont Blanc

Najwyższy szczyt Europy po raz pierwszy w historii został osiągnięty przez dwóch Francuzów – Michela Paccarda i przewodnika Jacquesa Balmata 8 sierpnia 1786 r. (Frison-Roche 2003, ryc. 4). Wyczyn ten stał się kamieniem milowym w rozwoju alpinizmu, choć największe zasługi przypisuje się genewskiemu uczonemu dr. Horacemu de Saussure’emu, którego określa się mianem „ojca alpinizmu”. Jego zainteresowania naukowe w zakresie budowy geologicznej, rzeźby i klimatu Alp były ściśle połączone z pragnieniem osiągnięcia najwyższego szczytu Europy. Próba zdobycia wierzchołka stała się wręcz chorobliwą fascynacją, o której sam mówił: „Nie byłem w stanie spotkać wzrokiem Mont Blanc (który widać z tylu miejsc w naszej okolicy) i nie odczuć jakiegoś bolesnego skurczu” (Zdebski 1984). Po kilku próbach, jako trzeci człowiek, osiągnął wierzchołek w 1787 r., choć „celem nie było tylko osiągnięcie najwyższego punktu, należało przede wszystkim poczynić obserwacje i doświadczenia: tylko one dawały pewną wartość tej wyprawie” (Zdebski 1984).

Ryc. 4. Tablica w Chamonix upamiętniająca zdobycie Mont Blanc przez Jacquesa Balmata i Michela Gabriela Piccarda (fot. autor)

Fig. 4. The plaque in Chamonix commemorating the reaching of Mont Blanc by Jacques Balmat and Michel Gabriel Piccard (photo by author)

Pierwszym Polakiem, który odwiedził najwyższy szczyt Europy, był poeta Antoni Malczewski. Swoim wejściem w 1818 r. zapoczątkował nowy rodzaj turystycznych wędrówek. Wybrał drogę na niezdobytą wówczas iglicę Aiguille du Midi i stamtąd na wierzchołek Mont Blanc (Matuszyk 1990). Ten typowo alpinistyczny czyn, który prowadził Malczewskiego na najwyższy szczyt Europy, początkowo nie spotkał się z entuzjazmem wśród mieszkańców alpejskiej miejscowości: „...mówiono mi o niezliczonych trudnościach, o bezdennych przepaściach, które niewiadomo skąd się biorą, jednym słowem niemożliwym dostać jest dostać się na Mont-Blanc. Wyśmiano mnie nawet, gdy objawiłem swój zamiar zrobienia tej wycieczki”². Z wyczynem, jakiego dokonał Malczewski podczas zdobywania Mont Blanc, można było zapoznać się także za pośrednictwem lokalnej prasy, o czym informuje „Gazette de Lausanne” z 11 sierpnia 1818 r.: „donoszą nam z Chamonuy, że Polak p. Antonie Malczesky dotarł na szczyt Mont Blanc oraz, że mu się powiodło odkryć między lodowcami drogę aż na l’aiguille du midi, gdzie dotychczas nikt jeszcze nie dotarł. Ten odważny cudzoziemiec po zebraniu wielu cennych obserwacji wyjechał teraz do Genewy” (Chwaściński 1968). Dwadzieścia lat później w Alpy przybył Karol Hoppen z zamiarem zdobycia najwyższego ich szczytu. Polski podróżnik wybrał drogę na

² List do prof. Picteta o wyjściu na Południową Iglicę (Aiguille du Miti) z Chamouni i na Mont-Blanc, dokonane przez pewnego szlachcica polskiego, w pierwszych dniach sierpnia roku 1818. W: Antoni Malczewski jako alpinista, Wierchy 1926, R. 4, s. 121.

Mont Blanc prowadzącą przez Grands Mulets. Szczyt osiągnął po dwóch dniach podejścia z Chamonix, tj. 4 września 1838 r. (Dürr 1925).

Alpejska działalność kobiet była już doceniana w pierwszej połowie XX w. Wanda Czarnocka-Karpińska, znany autorytet z dziedziny medycyny sportowej, wzięła udział w zimowej wyprawie na Mont Blanc w grudniu 1926 r., będąc w siódmym miesiącu ciąży (Ptakowska-Wyżanowicz 1960), natomiast Zofia Wysocka-Bernadzikiewiczowa brała udział w wyjeździe w Alpy, podczas którego w 1937 r. zdobyła Aiguille de Bionnassay i Dôme du Goûter w masywie Mont Blanc.

Masyw od wielu lat cieszy się wielkim zainteresowaniem alpinistów oraz turystów. W regionie można uprawiać wiele form turystyki kwalifikowanej, takich jak wspinaczka, trekking, skitouring, narciarstwo zjazdowe czy paralotniarstwo.

W tabeli 3 zaprezentowano liczbę osób korzystających z noclegów w schroniskach górskich, administrowanych przez Francuski Związek Alpinizmu (Club Alpin Français, Association de Chamonix).

Tabela 3

Liczba osób korzystających z noclegów w wybranych schroniskach górskich w masywie Mont Blanc (Club Alpin Français, Association de Chamonix). Dane uzyskane w dniu 27 lipca 2007 r. Zestawienie i opracowanie własne)

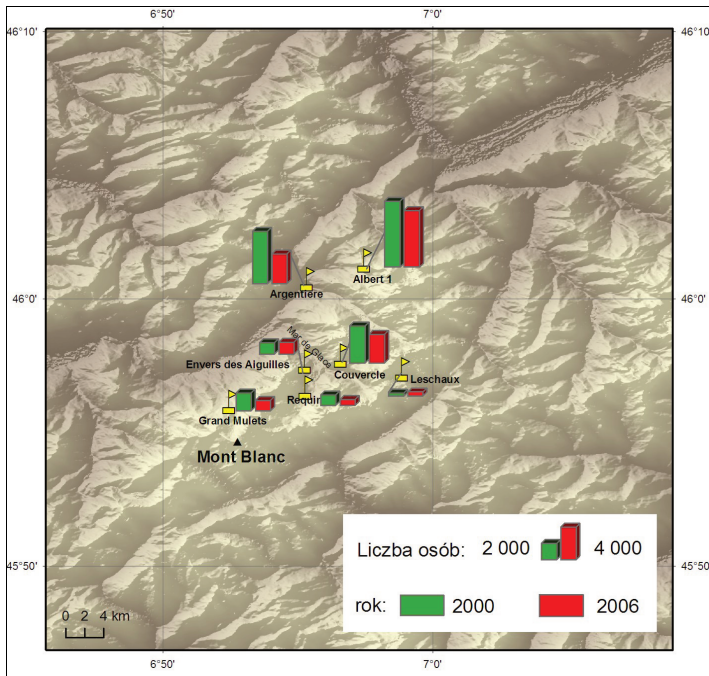
Table 3

The number of people using the accommodation in selected mountain shelters in the Mont Blanc massif

SCHRONISKO GÓRSKIE	LATA		RÓŻNICA 2000 = 100%
	2000	2006	
Albert 1er	7 930	6 811	- 14,1
Argentière	6 297	3 571	- 43,3
Couvercle	4 446	3 433	- 22,8
Envers des Aiguilles	1 355	1 401	3,4
Grands Mulets	2 156	1 237	- 42,6
Leschaux	379	528	39,3
Requin	1 263	685	- 45,8
Razem	23 826	17 666	- 25,8

W 2006 r. w ogólnej liczbie osób korzystających ze schronisk alpejskich w masywie Mont Blanc widać tendencję spadkową – o 25,8%, w porównaniu z 2000 r. Jedynie w dwóch schroniskach Envers des Aiguilles i Leschaux liczba osób zwiększyła się odpowiednio o 3,4% i 39,3%. Na liczbę osób wpływ mają lokalizacja i dostępność danego obiektu. Jak widać na przykładzie ryciny 5, wszystkie schroniska leżą w północno-wschodniej części masywu Mont Blanc, w sąsiedztwie miejscowości Chamonix.

Pomimo wizyt w schroniskach Cosmique i Tête Rousse autorka nie otrzymała danych liczbowych ze względu na brak regularnie prowadzonej statystyki. Można sądzić, że w pozostałych obiektach noclegowych sytuacja kształtuje się podobnie, zatem statystyka dotycząca osób korzystających z bazy noclegowej w masywie Mont Blanc jest niepełna. Do tej bazy należałoby również zaliczyć schrony górskie

Ryc. 5. Liczba osób korzystających ze schronisk w masywie Mont Blanc w 2000 i 2006 r. (Club Alpin Français, Association de Chamonix. Dane uzyskane 27 lipca 2007 r. Opracowanie własne na podstawie ASTER GDEM, a product of METI and NASA)

Fig. 5. The number of people using the shelters in the Mont Blanc massif in 2000 and 2006.

oraz namioty rozbijane w miejscach niedozwolonych. Obraz statystyczny osób korzystających z tego rodzaju obiektów pozostaje zatem niemożliwy do uzupełnienia. Przygotowane z myślą o turystach elementy infrastruktury są również zróżnicowane finansowo, stąd często zmuszają do działań nie zawsze zgodnych z prawem, czego przykładem może być biwakowanie w miejscach niedozwolonych. Wiele osób za miejsca noclegowe uznaje każde wypłaszczenie terenu, gdzie można rozbić namiot. Takich miejsc w masywie Mont Blanc jest kilka, jak chociażby pod Mont Blanc du Tacul (ryc. 6).

Informacje uzyskane od pracownika Club Alpin Français, Association de Chamonix pozwalają sądzić, iż Francuzi mają już dość specyficzne zdanie o Polakach wyjeżdżających w Alpy. Zbyt wysokie koszty związane z wynajęciem przewodnika, jak również dość znaczne koszty noclegu w schroniskach skłaniają Polaków do działań, których często nie popierają Francuzi. *Posiadamy tylko łączną liczbę korzystających z noclegów w schroniskach górskich w masywie Mont Blanc, bez podziału na narodowości. [...]. Jednakże wiemy, że Polacy i Czesi nie korzystają z noclegów w schroniskach ze względu na zbyt duże koszty. Rozbijają namioty w pobliżu schronisk górskich, mimo iż w większości przypadków jest to zabronione*³.

³ Rozmowa z pracownikiem Club Alpin Français, Association de Chamonix w dniu 27 lipca 2007 r. w Chamonix. Tłumaczenie z języka francuskiego Maciej Knutelski.

Ryc. 6. Obozowisko w masywie Mont Blanc pod Aiguille du Midi w lipcu 2007 r. (fot. autor)
Fig. 6. The encampment in the Mont Blanc massif under the Aiguille du Midi in July 2007 (photo by author)

Osoby, które przybywają w rejon Mont Blanc, na miejsce zakwaterowania w miejscowościach leżących u podnóża masywu wybierają najczęściej kempingi. Wśród Polaków znacznym uznaniem cieszy się kemping w Les Houches ze względu na niskie koszty, dobre zaplecze sanitarne oraz bliskie położenie przy dolnej stacji kolei linowej. Z przeprowadzonych obserwacji wynika, że z kempingu korzystają nie tylko indywidualni turyści, ale także zorganizowane grupy komercyjne różnych narodowości (tab. 4).

Od osób przebywających na kempingu w Les Houches można było zasięgnąć informacji o tym, jakie mają doświadczenie górskie lub o przyszłych planach wyjazdowych. Wszystkie polskie grupy za cel obierały zdobycie głównego wierzchołka Mont Blanc. Jednakże z powodu złych warunków atmosferycznych większość z nich kończyła swoją działalność górską w rejonie schroniska Goûter. Taki przebieg wydarzeń przedstawił pięciosobowy zespół ze Szczawnicy: *Mamy doświadczenie jedynie z działalności tatrzańskiej, ale Mont Blanc był dla nas wyzwaniem, dlatego zdecydowaliśmy się tu przyjechać i wejść na niego. Mieliśmy pecha, bo zawaliło się zbocze skalne i zasypało tory kolejki na Nid d'Aigle. Trzeba było podchodzić na pieszo. [...]. Zanocowaliśmy w namiotach obok schroniska Tête Rousse. Dalsza droga okazała się już nie do przebycia. Pod tzw. Rolling Stones spadały kamienie wielkości lodówki, więc w ogóle nie udało nam się pokonać tego kamienistego odcinka. Poza tym wiatr. Trzy dni siedzieliśmy w górze, ale nie było sensu wchodzić*⁴. Podobne doświadczenie miał trzyosobowy zespół z Wrocławia: *To nasz pierwszy wyjazd w Alpy. Jako aklimatyzację wybraliśmy szczyt Grossglockner w Austrii. Udało się nam*

⁴ Rozmowa przeprowadzona z uczestnikami wyprawy na Mont Blanc ze Szczawnicy w dniu 28 lipca 2007 r. w Les Houches. Nazwiska do wiadomości autora.

wejść na Mały Grossglockner, jednak dopadły nas tam ewidentne objawy choroby wysokogórskiej: nieznośny ból głowy, biegunka. Główny wierzchołek zdobył tylko kolega⁵.

Tabela 4

Liczba osób korzystająca z kempingu Les Houches w dniach 27-30 lipca 2007 r.

Table 4

The number of people using the Les Houches campsite on 27-30 July 2007

Data	Narodowość	Liczba namiotów	Liczba osób
27.07.2007 r.	Polska – Zakopane	2	8
	Polska – Słupsk	2	4
	Czechy	20	35
	Włochy	1	2
	Francja	2	4
	Włochy	1	2
	Niemcy	1	2
Razem		29	57
28.07.2007 r.	Polska – Zakopane	2	8
	Polska – Słupsk	2	4
	Polska – Szczawnica	2	5
	Polska – Katowice	1	2
	Włochy	1	2
	Francja	2	4
	Francja	1	6
	Słowacja	2	4
Razem		13	35
29.07.2007 r.	Polska – Słupsk	2	4
	Polska – Szczawnica	2	5
	Polska – Wrocław	2	3
	Wielka Brytania	2	6
	Francja	2	4
	Francja	1	6
	Hiszpania	1	3
Razem		12	31
30.07.2007 r.	Polska – Słupsk	2	4
	Polska – Wrocław	2	3
	Polska – Kraków	1	1
	Polska – Nowy Targ	1	3
	Wielka Brytania	2	6
	Niemcy	1	2
	Francja	2	5
	Rumunia	3	7
Razem		14	31

⁵ Rozmowa przeprowadzona z uczestnikami wyprawy na Mont Blanc z Wrocławia w dniu 29 lipca 2007 r. w Les Houches. Nazwiska do wiadomości autora.

Masyw Mont Blanc należy do licznie odwiedzanych ze względu na wysokość. Dla alpinistów Mont Blanc jest szczytem treningowym i jednocześnie aklimatyzacyjnym przed wyprawami w wyższe pasma górskie. Dla wielu innych osób, na co dzień niezwiązanych z górami, zdobycie go stanowi osiągnięcie prestiżowe, na miarę tych, jakimi mogą poszczycić się polscy himalaiści. W wyniku tak dynamicznego ruchu w masywie Mont Blanc zaistniała potrzeba organizacji wypraw z profesjonalną kadrą przewodnicką.

Z analizy polskich i francuskich ofert agencji górskich wynika, że koszty zorganizowania wyprawy są wysokie. Najczęściej jednak właśnie z powodu kosztów oraz łatwej dostępności wyjazdy organizowane są przez samych uczestników, często o różnym stopniu doświadczenia. Alpejskie agencje górskie nie budzą prawie wcale zainteresowania wśród polskich turystów ze względu na wysokie koszty przewodnickie. *Zdarza się, że raz w sezonie letnim grupa polska korzysta z usług biura przewodnickiego i wynajmuje licencjonowanego przewodnika alpejskiego. Polacy sami organizują wyjazdy i samodzielnie prowadzą grupy. Ze względów finansowych nie stać ich na wynajęcie przewodnika z Chamonix. Ma to z kolei swoje przełożenie, jeśli chodzi o wypadki w rejonie masywu*⁶. Słowa pracownika Biura Przewodnickiego potwierdza także ratownik górski, pracownik żandarmerii górskiej w Chamonix (Peloton de Gendarmerie de Haute Montagne). Jego zdaniem przybywający alpinści wykazują się brakiem wyobraźni i łamią podstawowe zasady bezpieczeństwa w górach. Przykładem jest choćby przekraczanie szczelin bez odpowiedniego sprzętu (czekan i raki) oraz związywania się liną asekuracyjną⁷.

Mont Blanc należy do szczytów, na których widać wzmożony ruch turystyczny. W dniu 28 lipca 2007 r. dokonano liczenia osób schodzących z Nid d'Aigle do Les Houches. Zwiększony ruch był wynikiem złych warunków atmosferycznych (prędkość wiatru przekraczająca 80 km/h) panujących w partiach podszczytowych Mont Blanc. Natomiast ze względu na to, że w okresie pobytu autorki w masywie Mont Blanc nieczynna była kolej zębata do Nid d'Aigle, możliwe stało się dokonanie pomiaru ruchu turystycznego⁸. W jego trakcie naliczono wówczas 120 wracających osób, wśród których aż 40% stanowili Polacy. Jednakże z powodu braku jakiegokolwiek statystyki nie można ustalić liczby osób, która szczyt atakuje.

Z badań własnych autorki wynika, że ruch ten z roku na rok się zwiększa, a osoby zdobywające Mont Blanc prezentują różny stopień doświadczenia. Niekiedy brak umiejętności w posługiwaniu się sprzętem wspinaczkowym wymusza opiekę przewodnika grupy i doksztalcanie w warunkach często trudnych technicznie. Taka sytuacja powoduje, że przewodnik nie jest w stanie zapanować nad całością grupy, a skupia się tylko na pojedynczych osobach, z reguły najstarszych lub najmniej doświadczonych. W sytuacjach skrajnych potknięcie czy upadek jednego z uczestników może być zagrożeniem dla pozostałych.

Z badań prowadzonych przez autorkę wynika, że Mont Blanc, jak również inne szczyty należące do Korony Ziemi cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem tury-

⁶ Rozmowa z pracownikiem Office de Haute Montagne, w dniu 27 lipca 2007 r. Tłumaczenie z języka francuskiego Maciej Knutelski.

⁷ Rozmowa z pracownikiem Peloton de Gendarmerie de Haute Montagne w dniu 27 lipca 2007 r. Tłumaczenie z języka francuskiego Maciej Knutelski.

⁸ Pomiar prowadzono 28 lipca 2007 r. na szlaku prowadzącym do Nid d'Aigle w godzinach 8.00-16.00.

stów. Wymusiło to powstanie w Polsce wielu agencji górskich i biur przewodnickich, które organizują wyjazdy górskie nie zawsze zgodne z przepisami i zasadami bezpieczeństwa. Niekiedy w wyniku zaniedbań lub zaniechań organizacyjnych dochodzi do dramatycznych sytuacji. Z wielu organizowanych wypraw, zakończonych wypadkiem, nie zostały wyciągnięte żadne konsekwencje karne. Właściciel jednej z firm organizuje wyprawę, reklamując swoje działania: „Nie ma u nas funkcji przewodnika, opiekuna, kucharza czy innego decydenta – sami decydujemy co robimy, gdzie jedziemy i gdzie śpimy”⁹. Na podstawie tej reklamy widać wyraźnie, jak organizator ucieka od odpowiedzialności, tworząc tzw. wyprawy partnerskie. Z kolei Sławomir R. – organizator bez doświadczenia górskiego – zabrał w 2007 r. na najwyższy szczyt Europy dwoje turystów, których z powodu załamania pogody porzucił na wysokości ok. 3200 m n.p.m. Efektem tego była akcja ratownicza przeprowadzona przez żandarmerię górską z Chamonix¹⁰. Francuski sąd w Bonneville skazał organizatora na sześć miesięcy więzienia w zawieszeniu i 5000 euro grzywny. Dodatkowo wyrok ten miał być wywieziony przez dwa miesiące w jednym z biur turystycznych w Chamonix¹¹. Ten przykład ukazuje, jak często osoby niedoświadczone organizują wyjazdy górskie, pobierając za to wysokie wynagrodzenie. Sądzą, że wyprawa partnerska zwolni ich całkowicie z odpowiedzialności w razie wypadku górskiego.

Podczas dwukrotnej wyprawy autorki w 2007 r. i 2008 r. na szczyt Mont Blanc można było zaobserwować nagminne nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa wśród wielu ekspedycji. Jedną z polskich grup komercyjnych, schodząca śnieżną granią o szerokości ok. 30 cm z Aiguille du Midi na Col du Midi, była tylko częściowo związana liną asekuracyjną. Polak, pełniący funkcję opiekuna, swoją postawą nie gwarantował sześciuosobowej grupie bezpieczeństwa. „Polacy w Alpach często lekceważą podstawowe reguły bezpieczeństwa. [...]. Niektórzy chodzili po lodowcu w ogóle nie związani liną, inni np. rozwiązywali się, wracając po wspinacze, nie chodzili nawet po własnych śladach. A szczeliny zimą są tylko przysypane cienką warstwą śniegu i nie wiadomo nigdy, po czym się stąpa. Jeden z uczestników wyjazdu w ogóle nie miał ze sobą uprząży wspinaczkowej [...]. Udało się jednak od kogoś pożyczyć. Na szczęście, bo wpadł do szczeliny i tylko dzięki temu przeżył lot” (Jamkowski 1998).

Niestety w masywie Mont Blanc tak znaczny ruch turystyczny i alpinistyczny nie podlega kontroli. Sytuację mogłyby zmienić regulacje prawne dotyczące wprowadzenia jednej z kategorii form ochrony przyrody o wysokiej randze, jak również rejestr turystów i alpinistów wychodzących w wyższe partie masywu.

Podsumowanie

Masyw Mont Blanc, jako najwyższy szczyt w Europie, zaliczany jest do Korony Ziemi, co potęguje frekwencję odwiedzających. Stanowi on cel osób uprawiających różne formy turystyki specjalistycznej, głównie jednak alpinizmu i trekkingu, a także

⁹ extrek.republika.pl/ z dnia 10 grudnia 2008.

¹⁰ Rozmowa telefoniczna przeprowadzona z Agnieszką Góralską w dniu 17 grudnia 2009 r.

¹¹ www.wspinanie.pl/serwis/200706/29sad_alpy.php z dnia 15 grudnia 2009.

narciarstwa i jego licznych odmian. Zagospodarowanie turystyczne masywu jest wystarczające. Spełnia ono potrzeby noclegowo-gastronomiczne turystów, choć pewną niedogodnością wydają się ceny noclegów i żywności oferowanej w schroniskach.

Duże zagrożenie dla innych osób widoczne jest w liczbie turystów bez odpowiedniego przygotowania i „lodowo-górskiego doświadczenia”, którzy dla prestiżu pragną zdobyć najwyższy szczyt Europy (brak aklimatyzacji i doświadczenia w posługiwaniu się sprzętem alpinistycznym, nieumiejętność przewidywania zagrożeń i pokonywania tras śnieżno-lodowcowych). Niekiedy konsekwencją takich zachowań są wypadki górskie lub sytuacje wymuszające akcje ratunkowe organizowane przez Peloton de Gendarmerie de Haute Montagne. Innym zagrożeniem w rejonie masywu jest widoczny problem zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego oraz antropopresji. Zbyt duży ruch turystyczny stanowi istotne zagrożenie dla pokrywy roślinnej i glebowej, czego wynikiem jest niszczenie cennych gatunkowo zbiorowisk roślinnych, a także erozja gleb.

Literatura

- Babicz J., Tkaczyk D., 2002, *Alpy*, Warszawa
- Chwaściński B., 1968, *Narodziny alpinizmu polskiego*, *Taternik*, 4, s. 154-157
- Dürr J., 1925, *Przyczynki do historii polskiej działalności alpinistycznej. Jeszcze raz o drugiej wyprawie polskiej na Mont Blanc*, *Taternik*, 1-2, s. 15
- Frison-Roche R., 2003, *Historie de l'alpinisme*, Paris
- Jamkowski M., 1998, *Oplątani liną*, *Gazeta Wyborcza* 7 kwietnia, 82, s. 22-23
- List do prof. Picteta o wyjściu na Południową Iglicę (*Aiguille du Miti*) z Chammouni i na *Mont-Blanc*, dokonane przez pewnego szlachcica polskiego, w pierwszych dniach sierpnia roku 1818. W: *Antoni Malczewski jako alpinista*, *Wierchy*, 1926, 4, s. 121
- Mackiewicz P., 2014, *Kolej linowa jako skuteczny napowietrzny system transportu*, *Przegląd Komunikacyjny*, 8, s. 5-11
- Matuszyk A., 1990, *Materiały z teorii i dydaktyki alpinizmu*, Kraków
- Ptakowska-Wyżanowicz I., 1960, *Od krynoliny do liny*, Warszawa
- Zdebski J., 1984, *Psychologiczne i społeczne uwarunkowania taternictwa*, Kraków, s. 77
- extrek.republika.pl
- www.chamonix.com/lifts,88,en.html
- www.lesrefugesdumassifdumontblanc.fr
- www.massif-mont-blanc.com/refuges
- www.wspinanie.pl/serwis/200706/29sad_alpy.php

Summary

The Mont Blanc massif is the highest mountain range in Europe. It consists of several peaks that exceeds 4,000 m a.s.l. The peak of Mont Blanc (4807 m a.s.l.), belongs to the so-called “Seven Summits”, the highest peaks of each continents. Summit, as well as the surrounding area is frequently visited by tourists and mountaineers. Because of the altitude, changing weather conditions and different difficulty level of the climbing routes, the Mont Blanc is an experimental area for climbers from all over the Europe

(before their further expeditions into the higher mountains). Tourists choose the less extreme forms of tourism: skiing, skitouring and hiking. The aim of the article is to present tourism development in the Mont Blanc massif and to discuss about tourist traffic in selected years.